

Liedtekst

Ludwig van Beethoven

Meeresstille

Tiefe Stille herrscht im Wasser,
Ohne Regung ruht das Meer,
Und bekümmert sieht der Schiffer
Glatte Fläche ringsumher.
Keine Luft von keiner Seite!
Todesstille fürchterlich!
In der ungeheuern Weite
Reget keine Welle sich.

Glückliche Fahrt

Die Nebel zerreißen,
Der Himmel ist helle,
Und Äolus löset
Das ängstliche Band.
Es säuseln die Winde,
Es rührt sich der Schiffer.
Geschwinde! Geschwinde!
Es teilt sich die Welle,
Es naht sich die Ferne;
Schon seh ich das Land!

Johann Wolfgang von Goethe

Zien we u binnenkort weer terug op zondagochtend?

De volledige concertagenda vindt u op concertgebouw.nl/zondag.

Deel uw concertbeleving op social media! #concertgebouw

AVROTROS en Het Concertgebouw presenteren

Het Zondagochtend Concert

9 november 2025 - Grote Zaal - 11.00 uur

Radio Filharmonisch Orkest
Groot Omroepkoor
Dima Slobodeniouk, dirigent

Ludwig van Beethoven
1770-1827

Meeresstille und glückliche Fahrt,
op. 112 (1814-15)

Johannes Brahms
1833-1897

Symfonie nr. 2 in D, op. 73 (1877)
Allegro non troppo
Adagio non troppo
Allegretto grazioso
Allegro con spirito

Het Zondagochtend Concert wordt
elke week door AVROTROS rechtstreeks
uitgezonden op NPO Klassiek.

Een opgewonden publiek, orkestmusici die naar je komst uitkijken: wat kan een dirigent zich nog meer wensen? Zo vergaat het Dima Slobodeniouk, die na zijn opleiding in Moskou en Finland een internationale carrière opbouwde. En niet op provinciale podia: hij dirigeerde toporkesten als de Berliner Philharmoniker, het London Symphony Orchestra en de New York Philharmonic. Op zijn zevenendertigste werd hij benoemd tot chef-dirigent bij het Orquesta Sinfónica de Galicia. Een paar jaar later kreeg hij dezelfde functie in Finland bij het Lahti Symphony Orchestra. Daar werd hij tevens artistiek leider van het Sibelius Festival, een jaarlijks evenement dat niet alleen om Sibelius draait. Slobodeniouk heeft dan ook een breed repertoire en voelt zich thuis in diverse stijlperiodes. Daarbij heeft hij een duidelijk talent voor muziek met een verhalend of beeldend karakter.

Beethoven en Goethe

Dat laatste geldt zeker voor Ludwig van Beethovens *Meeresstille und glückliche Fahrt*. Deze cantate voor koor en orkest is gebaseerd op een tweedelig gedicht van zijn tijdgenoot Goethe, een uiterst veelzijdig schrijver die zijn stempel drukte op de kunsten, de wetenschap en de politiek. Beethoven voelde zich sterk

tot Goethes poëzie aangetrokken; die gaf volgens hem de essentie van het menselijk bestaan weer. De tekst beschrijft hoe een zeilschip angstige momenten beleeft op een windstille zee en dagenlang geen meter verder komt. Dan steekt een bries op die algehele opluchting brengt: er kan weer gevaren worden. Beethoven werd beroemd om de dramatische spanning die hij aan zijn stukken gaf, en zelfs in dit relatief onbekende werk is die duidelijk voelbaar. De fluisterzachte zangpartijen die de kalme zee weergeven zijn een fraai staaltje suspense en maken de daaropvolgende jubelzang extra effectief. Wees dankbaar voor het leven, willen Goethe en Beethoven hier maar zeggen – want het kan evengoed misgaan.

Brahms' Tweede symfonie

Johannes Brahms was twee generaties jonger, maar hij vond Beethoven allesbehalve ouderwets en achterhaald. Sterker nog: hij was zó'n bewonderaar van Beethovens negen symfonieën dat hij er zelf geen durfde te schrijven. Want Beethoven had de symfonie gepromoveerd van amusementsmuziek voor de adel tot grootse, expressieve klankbouwsels – en niet alleen voor de elite, maar ook voor de 'gewone man'. Een

Beethovensymfonie was volgens Brahms zó rijk aan ideeën en zat zó goed in elkaar dat hij er nooit aan zou kunnen tippen. Uiteindelijk probeerde hij het toch, en over zijn eersteling deed hij maar liefst veertien jaar. Toen had hij ineens de smaak te pakken: de *Tweede symfonie in D*, op. 73 ontstond binnen enkele maanden.

Rouwrand

Het is een opvallend lieflijk werk, zeker voor de vaak wat brommerig klinkende Brahms. Dat verrast des te meer gezien zijn eerdere uitlatingen. Werkend aan het stuk liet hij weten dat hij met 'een gedrocht' bezig was. Aan zijn uitgever schreef hij: 'De nieuwe symfonie is te melancholiek om uit te houden. Ik heb nog nooit zoiets droevigs geschreven. De partituur moet met een rouwrand worden uitgegeven.'

Zelfspot natuurlijk, want de *Tweede* behoort tot de tederste en sprankelendste stukken die Brahms schreef. Geen wonder: de muziek ontstond tijdens een langdurig zomerverblijf aan een idyllisch Oostenrijks meer. Maar de eerste twee delen hebben ook schaduwkanten, zeker wanneer trombones en roffelende pauken dreigende klanken laten horen. Brahms werkte tijdens diezelfde vakantie

ook aan een uiterst somber vocaal werk; zijn eigen stemmingswisselingen kon hij blijkbaar niet buiten de symfonie houden. Toen een bewonderaar hem vroeg of de *Tweede symfonie* inderdaad een duistere ondertoon had, antwoordde hij: 'Ik moet bekennen dat ik een diep melancholiek persoon ben. Altijd klapwieken er zwarte vleugels boven onze hoofden. De symfonie heeft alles te maken met het grote Waarom.' Dat laat onverlet dat het derde deel een zorgeloos dansje werd en dat de finale misschien de uitbundigste muziek is die Brahms ooit schreef. Bij de première had de componist alle reden om opgetogen te zijn, want een recensent schreef dat het stuk even dicht bij de natuur stond als Beethovens *Zesde symfonie*, de 'Pastorale'. Eindelijk kon Brahms zich meten met zijn grote idool.

Michiel Cleij